

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ปรากฏสาระสำคัญที่สามารถสรุป อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับชั้นที่สอน หน่วยงานต้นสังกัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติการสอน สาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา งานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และพนักงานครู ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี จากทั้งหมด 20 โรงเรียน แบ่งออกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 43 คน พนักงานครู 706 คน รวมทั้งสิ้น 749 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และพนักงานครู ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี จำนวน 749 คน เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ในการคำนวณขนาดตัวอย่าง (สุวรัชย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมในทุกกลุ่ม การสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นตามหน่วยงานที่สังกัด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ใน 8 มาตรฐาน(ด้าน) คือ 1) การจัดองค์กรและโครงสร้าง ระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร 2) การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน 3) การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 5) การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ 6) การสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) การร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน 8) สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการหาคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และทำการทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และพนักงานครู จำนวน 25 คน ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือบันทึก เสนอขอพบตีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี เพื่อขออนุญาตและออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และพนักงานครู แล้วนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ ส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา และพนักงานครู ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน ด้วยตนเอง และขอรับแบบสอบถามคืนภายใน 1 เดือน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องโดยใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลหาร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สถิติทดสอบที (t-test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีสภาพการดำเนินงานในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ 1) การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือมีการวางแผนการจัดระบบการประกันคุณภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่องและรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีความร่วมมือกันในการพัฒนาการศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มเสมอ 2) การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับผู้เรียนและรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีรายวิชาให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจอย่างหลากหลาย 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือมีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาไทย และรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเข้มแข็งและทั่วถึง 4) การร่วมมือกันระหว่างบ้านองค์กรทางศาสนาและสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือมีผู้บริหาร ครู ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ไปเรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนนอกห้องเรียน และรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีการเกื้อกูลกันในการดำรงชีวิตในชุมชน 5) การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือมีการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง และรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 6) การจัดองค์กรและโครงสร้างระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก และรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีการจัดองค์กรโครงสร้างและระบบการบริหารที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ 7) การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา และรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการใช้หน้าที่ในการตัดสินใจและรับผิดชอบการบริหารงาน และ 8) การสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งรายชื่อลำดับแรกคือ มีการเข้าร่วมจัดกิจกรรมกับชุมชน ท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของ

ชุมชนและท้องถิ่นของผู้เรียนและรายชื่อลำดับสุดท้ายคือมีการให้ปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ดังนี้

2.1 ภาพรวมและ 4 รายการคือ 1)การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 3) การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และ 4) การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่รายการ การร่วมมือกันระหว่างบ้านองค์กรศาสนาและสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2.2 ภาพรวมและ 3 รายการ คือ ด้านการจัดองค์กรและโครงสร้างระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร ด้านการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และด้านการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2.3 จำนวน 2 รายการ คือ ด้านการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และด้านการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระที่ปฏิบัติการสอน 1 รายการคือ ด้านการสนับสนุนใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในภาพรวมและรายการอื่นไม่แตกต่าง จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีข้อค้นพบที่สำคัญซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ยังเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เสียกับสถานศึกษา

อย่างจริงจัง มีการกำหนดนโยบายให้กับสถานศึกษาที่ดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งยังมีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนุ หมอกเมฆ (2545, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี สามเมือง (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงมหาดไทย ด้านผลผลิตในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ ภูระหงษ์ (2549, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิตของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พสุ ขุนหาญ (2552, บทคัดย่อ) กล่าวว่า สภาพปัญหาการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหารจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติในโรงเรียนเขตอรัญประเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 การจัดองค์กรและโครงสร้าง ระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการจัดองค์กรและโครงสร้าง ระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจรมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ดังนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอย่างจริงจัง และมีการหาทางเลือกในการจัดองค์กรและโครงสร้าง ระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยพยายามเลือกทางที่เหมาะสมและติดตามประเมินผลปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิญาพร โพธิ์สวัสดิ์ (2555, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การดำเนินงานส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการ การสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและครอบครัว การส่งเสริมให้มีแผนตำบลน่ายุสำหรับเด็กและเยาวชน

1.2 การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ได้มีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่

ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณานำเสนอของบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสภาท้องถิ่นในการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก สายศิริวิทย์ (2545, บทคัดย่อ) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานของสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ เขตการศึกษา 6 พบว่า ระดับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานของสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ เขตการศึกษา 6 ทั้ง 5 หลักการ คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนใหญ่มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดา สายคำ (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ระดับการดำเนินงานระดับความสำเร็จตามกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ในสถานศึกษาประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ เนตรหาญ (2547, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปราจีนบุรี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและพิจารณาเป็นรายด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ สุวรรณไตร (2549, บทคัดย่อ) กล่าวว่า สภาพปัญหาและประสิทธิผลการบริหารงานโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการบริหารงานโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทางสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนำมาปฏิบัติจริง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดุลย์เดช ฐานะ (2543, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การบริหารการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติงานการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน โดยมีข้อสังเกตว่า ด้านการจัดปัจจัยสนับสนุนกิจกรรม ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการนิเทศติดตามผล มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย เถาว์พันธ์ (2550, บทคัดย่อ) กล่าวว่า บทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของแก่น เขต 3 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก

1.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลายมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลและหน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดกิจกรรม แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรวลัย ทรงความเจริญ (2553, บทคัดย่อ) สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และยังสอดคล้องกับ จิฎาพร โพธิ์สวัสดิ์ (2555, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การดำเนินงานส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการ การสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและครอบครัว การส่งเสริมให้มีแผนตำบลน้อยสำหรับเด็กและเยาวชน

1.5 การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ผลของการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สวยงาม สะอาดและถูกสุขลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาได้อย่างสมวัย และพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกิต นาสมนต์ (2542, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ดำเนินการ 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูและนักเรียน และด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ส่วนปัญหาการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ปัญหาด้านบุคลากร และปัญหาด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลอ ไกรทอง (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การดำเนินงาน สิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านวิชาการ ครูมีพรศนะอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารจัดการ ครูมีพรศนะอยู่ในระดับมาก

1.6 การสนับสนุนใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลของการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการสนับสนุนใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์กรปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำนักปราชญ์ตามชาวบ้านมาจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรักและผูกพัน เข้าใจวิถีการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ บุญอรุณีพิชญ (2544, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ทั้ง 4 กลุ่ม โดยนำ กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีมาใช้มากที่สุด ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ศิริ สุขสุข (2547, บทคัดย่อ) กล่าวว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพที่ควรเป็นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนในด้านการวางแผน ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรม/สื่อ และด้านการวัดผลประเมินผลในระดับมาก

1.7 การร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน ผลของการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชนมีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่อยู่ในชุมชน จึงได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้ปกครอง ชุมชนและวัดต่างๆ ที่อยู่โดยรอบสถานศึกษาในการพัฒนาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ สุดแสง (2542, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และข้อเสนอแนะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความแตกต่างของงานวิจัยนี้เนื่องมาจากข้อจำกัดของกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกรอบแนวความคิดที่แตกต่างกัน

1.8 สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ผลของการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานสถานศึกษามีการจัดระบบ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษามีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยวิธีการกำหนดนโยบายปฏิบัติ ตรวจสอบตามมาตรฐานการประกันคุณภาพและรายงานผลการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองเดช เพ็งจันทร์ (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน คือด้านการเตรียมการก่อนการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ ภาคภูมิ (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การใช้วงจรคุณภาพในด้านมาตรฐานด้านกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระดับการใช้งานวงจรคุณภาพในมาตรฐานด้านกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาการใช้อยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สังคม โคตรสีเขียว (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ครูโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ระดับชั้นที่สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติการสอน สาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา งานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย และขนาดของสถานศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบทุกด้านที่กล่าวมาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประสพการณ์ และหน่วยงานต้นสังกัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะบริหารและพนักงานครูมีสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีมาตรการในการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา สถาวร (2545, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสพการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมร

สมบุรณ์เจตนา (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การศึกษาความพร้อมด้านปัจจัยในการจัดการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล ในเขตการศึกษา 12 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมด้านปัจจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งในการทำงาน และตำแหน่ง พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ ภูระหงษ์ (2549, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผลผลิตของผู้บริหารและพนักงานครู ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษาที่สังกัด พบว่า โดยภาพรวมการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต ไม่แตกต่างกัน ความแตกต่างของงานวิจัยนี้เนื่องมาจากข้อจำกัดของกลุ่มตัวอย่าง หน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกรอบแนวคิดที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 8 มาตรฐาน (ด้าน) คือ 1) การจัดองค์กรและโครงสร้าง ระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร 2) การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน 3) การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 5) การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ 6) การสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) การร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิถีการเรียนรู้ในชุมชน 8) สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 8 มาตรฐานอย่างชัดเจนทำให้สถานศึกษามีกระบวนการจัดกิจกรรมหลากหลายที่ช่วยให้การดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 8 มาตรฐาน บรรลุวัตถุประสงค์ อาทิเช่น การวางแผน การกำหนดนโยบาย การจัดทำหลักสูตรและการดำเนินการตลอดจนการร่วมมือกันของคณะกรรมการทุกฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าทุกสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและพัฒนารูปแบบการจัดการดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพและทำ

ให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการจัดการใหม่ ๆ ขึ้นมาเพิ่มเติม เพื่อให้สถานศึกษาได้เลือกดำเนินการอย่างหลากหลายตามความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ได้แนวทางในการการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 8 มาตรฐานที่มีคุณภาพมากขึ้น

1.2 หน่วยงานในส่วนกลางซึ่งเป็นหน่วยงานในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัย ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสนับสนุน แก้ไข วางแผนการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.3 การดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูที่มีประสบการณ์ และหน่วยงานต้นสังกัดในภาพรวมแตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูส่วนใหญ่คิดว่า ประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูที่แตกต่างทำให้การปฏิบัติงานและการดำเนินงานในทุกๆ ด้านมีผลการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 8 มาตรฐาน ส่วนหน่วยงานต้นสังกัดมีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนทั้ง 8 มาตรฐานทั้งการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา การกำหนดนโยบาย และการบริหารงานในทุกๆ ด้านให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรดำเนินการศึกษากลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบระดับสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษาได้

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษามาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษาเท่านั้นควรมีการศึกษามาตรฐานการศึกษาในด้านอื่นๆ บ้าง เช่น ด้านปัจจัย ด้านผลผลิต โดยเปรียบเทียบกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนในการดำเนินงานของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป